

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

RH ./ riksåklagaren ang. grov misshandel, m.m.

(Hovrätten för Västra Sveriges dom den 7 februari 2020 i mål B 1016-20)

Högsta domstolen har beslutat att riksåklagaren skyndsamt ska svara skriftligen på kompletteringen av överklagandet, aktilaga 3.

Därefter har RH inkommit med ytterligare komplettering av överklagandet, vilket översänts till riksåklagaren för kännedom (aktilaga 9).

Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom och avstyrker prövningstillstånd.

Jag har inte för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av den av RH nu åberopade bevisningen.

Bakgrund och överklagandet till Högsta domstolen

RH har mot sitt nekande dömts för grov misshandel av sin far, HH (åtalspunkten 6) samt för grov misshandel av R A-D (åtalspunkten 5). Påföljden har, med beaktande av att RH genom samma dom dömts för grov misshandel vid ytterligare tre tillfällen, rån samt misshandel av normalgraden vid två tillfällen, bestämts till fängelse i 7 år. Vidare har tidigare villkorligt medgiven frihet i sin helhet förklarats förverkad. RH har också förpliktats att utge skadestånd till bl.a. HH med 20 625 kr jämte ränta från den 17 maj 2019 till dess betalning sker (åklagaren för talan).

RH har överklagat hovrättens dom till Högsta domstolen med yrkande om att han ska frikännas från bl.a. misshandeln av R A-D samt från misshandeln av sin far och att skadeståndsyrkandet från fadern därvid ska ogillas.

Han har, såvitt nu är ifråga, åberopat att det till följd av ny bevisning bestående i uppgift om att HH tagit tillbaka sina uppgifter om att det är RH som misshandlat honom, föreligger grund för resning och därmed synnerliga skäl för prövningstillstånd.

Enligt RH bör förundersökningen kompletteras med nytt polisförhör med HH.

RH har vidare i ytterligare komplettering av överklagandet åberopat ny bevisning bestående i att det tidigare hörda och åsyna vittnet EJ uppger att hon numera är helt säker på att RH inte deltagit i misshandeln av R A-D. RH menar att EJs nya uppgifter innebär att det finns grund för resning och därmed synnerliga skäl för prövningstillstånd såvitt avser även åtalspunkten 5.

Enligt RH bör förundersökningen kompletteras med nytt polisförhör med EJ.

Grunderna för min inställning

För att Högsta domstolen ska pröva hovrättens dom krävs prövningstillstånd. Förutsättningarna för att Högsta domstolen ska bevilja prövningstillstånd framgår av 54 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken. Enligt första stycket 1 får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Jag vill inledningsvis framhålla att det enligt min uppfattning inte finns något prejudikatintresse i att Högsta domstolen prövar RHs överklagande. Jag avstyrker därför prövningstillstånd på denna grund.

Prövningstillstånd på grund av synnerliga skäl

Prövningstillstånd får enligt 54 kap. 10 § första stycket 2 rättegångsbalken meddelas om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

I propositionen till den nu aktuella bestämmelsen uttalades att utrymmet för prövningstillstånd vid sidan av prejudikatdispensen bör vara ytterst begränsat. De fall som kan komma i fråga är resningsfallen och därmed jämförbara mycket sällsynta situationer. Vidare angavs att prövningstillstånd bör kunna medges i den utsträckning som de extraordinära rättsmedlen kan tillämpas. Den närmare innebörd som resnings- och domvillogrunderna getts i praxis bör vara vägledande också inom den ordinära fullföljdens ram (se prop. 1971:45 s. 90 f.).

Enligt huvudregeln i 58 kap. 2 § 4 rättegångsbalken får resning beviljas, om någon omständighet eller något bevis som inte tidigare har förebringats åberopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats (huvudregeln). Även om det inte föreligger någon sådan sannolikhet, får resning enligt samma punkt beviljas om det, med hänsyn till vad sålunda och i övrigt förekommer, finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott för vilket han dömts (tilläggsregeln).

En utgångspunkt för prövningen är det s.k. nyhetskravet. Det kravet innebär att det i princip ska vara fråga om omständigheter eller bevis som inte prövats i målet. Resning kan därför inte beviljas bara på grund av en omprövning av i målet gjord bevisvärdering.

Welamson-Munck konstaterar att oriktig bevisvärdering i och för sig inte utgör resningsgrund. Det nya materialet måste alltså ha ett visst bevisvärde. Hur stort detta värde ska vara kan emellertid inte ens teoretiskt anges generellt. Det är nämligen klart, att det nya materialets värde måste sättas i relation till värdet av den tidigare förebringade bevisningen. Ju mera övertygande den tidigare bevisningen till stöd för domen ter sig, desto större krav måste ställas på det nya materialet för att resning ska komma i fråga. Principiellt är det relevanta vid prövning av en resningsfråga inte hur resningsinstansen själv skulle vilja avgöra målet utan hur den domstol som avgjort det skulle ha dömt om den haft tillgång till det nya materialet. Praktiskt sett har man emellertid sällan någon grund för att anta annat än att denna hypotetiska bedömning sammanfaller med resningsinstansens egen bedömning av det samlade bevismaterialet. Den prövning av det nya materialets betydelse som ska ske i resningsärendet måste därför kunna involvera – och torde i praktiken oftast involvera – en omprövning av värdet av tidigare förebringad bevisning. (Lars Welamson och Johan Munck, Rättegång VI, 4 uppl. 2011, s. 201. Se även NJA 2010 s. 295 p. 14 och 15, NJA 2011 s. 254 p. 16, NJA 2016 N 17 p. 15 samt NJA 2018 s. 163 p. 27).

Som nämnts krävs för beviljande av resning enligt tilläggsregeln i 58 kap. 2 § 4 rättegångsbalken att det finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott för vilket han dömts. Vidare krävs att någon ny omständighet eller något nytt bevis tillkommit. Tilläggsregeln är avsedd att utgöra en undantagsregel och kan enligt Welamson-Munck inte rimligtvis ges en tolkning enligt vilket kravet på sannolikhet skulle nedsättas generellt. I så fall skulle ju huvudbestämmelsen med dess sannolikhetskrav bli helt meningslös. I stället måste tilläggsregelns rekvisit ”synnerliga skäl” och hänvisningen till vad ”i övrigt förekommer” ges tillämpningen att sannolikhetskravet nedsätts endast när särskilda omständigheter föreligger (se Welamson och Munck, a.a., s. 203).

I NJA 1992 s. 625 uttalade Högsta domstolen att resning får beviljas enligt tilläggsregeln bl.a. om det med hänsyn till ny återopad bevisning och vad som i övrigt förekommit finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan, om den tilltalade förövat det brott för vilket han dömts. Med hänsyn till det uppställda kravet på synnerliga skäl och med beaktande av att resning är ett extraordinärt rättsmedel bör tilläggsregeln ges en restriktiv tillämpning. Högsta domstolen uttalar att regeln i fall av ny bevisning bör användas endast om de nya bevisen till följd av särskilda omständigheter är ägnade att framkalla tvivelsmål om den tilltalades skuld till brottet. En sådan särskild omständighet anges kunna vara att

resonemanget i den dom resningsansökningen avser verkar mindre övertygande i belysning av de nya bevisen. (Se även NJA 2018 s. 163.)

En prövning av en fråga om att komplettera en förundersökning bör alltid ske mot bakgrund av den processuella situationen i ärendet eller målet. Därvid kan konstateras att syftet med en förundersökning bl.a. är att förbereda målet inför en kommande huvudförhandling. Detta innebär att jag vid min prövning av den nu aktuella framställningen måste ta hänsyn till förutsättningarna för beviljande av prövningstillstånd och till förutsättningarna för att återuppta en förundersökning när det hävdas att det finns resningsskäl (58 kap. 6 a § första stycket rättegångsbalken).

Enligt 58 kap. 6 a § första stycket rättegångsbalken ska åklagaren återuppta en förundersökning om det i en resningsansökan åberopas eller om det på annat sätt kommer fram en omständighet eller ett bevis som inte tidigare lagts fram och det är sannolikt att omständigheten eller beviset utgör grund för resning. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2013. Av propositionen till bestämmelsen framgår att åklagaren ska göra en prognos av det nya materialets betydelse för möjligheten att bevilja resning. Prognosen ska inte göras av vilket faktiskt bevisvärde en viss kompletterande utredningsåtgärd kan ha utan prövningen ska utgå från hur bedömningen utfaller om de nya uppgifterna bekräftas. Frågan är med andra ord vilken betydelse det nya materialet, om det vid en återupptagen förundersökning visar sig vara riktigt, har för en kommande resningsprövning. I propositionen uttalas vidare att åklagaren vid bedömningen av om ett återupptagande ska ske har att betrakta det nya materialet i ljuset av bevisningen i det tidigare brottmålet. Ju starkare bevisningen varit i det bakomliggande målet, desto mer krävs av det nya materialet för att förundersökningen ska tas upp på nytt (se prop. 2011/12:156, s. 58).

Min bedömning

Jag instämmer i domstolarnas bevisvärdering och anser lika med dem att åtalen i alla delar är styrkta.

RH har som ny bevisning i Högsta domstolen åberopat att fadern nu tagit tillbaka sina uppgifter om att det var han som misshandlade honom vid det aktuella tillfället. Enligt RH har fadern beordrats av dem som misshandlade honom att skylla på sin son. Då fadern varit kraftigt alkoholpåverkad vid tillfället och då fadern bevisligen varit utsatt för bl.a. mordförsök i ett annat sammanhang, vilket innebär att det finns en hotbild mot fadern, föreligger det till följd av bl.a. faderns ändrade uppgifter grund för resning och därmed grund för prövningstillstånd av synnerliga skäl.

Jag har inför avgivandet av svarsskrivelsen inhämtat synpunkter från kammaråklagaren Bengt-Olof Berggren, som därvid uppgett bl.a. följande.

RH har inte velat säga något om händelsen, vare sig under förundersökning eller vid huvudförhandling i underrätterna. Att HH blivit allvarligt misshandlad i bostaden är inte ifrågasatt. Jag delar tingsrättens synpunkter på bevisvärderingen och HHs uppgifter som framstår som trovärdiga (se s. 34-36) i tingsrättsdomen.

Noterbart är att HH – om än återhållsamt – namngav RH som gärningsman vid flera tillfällen under förhandlingen i tingsrätten. HH var tydlig när han redogjorde för det våld han utsattes för, bl. a. korrigerade han mig genom att säga att det inte förekom något våld mot hans bål.

Min minnesbild är också att han för första polis på plats, MO, namngav RH som gärningsman, eller i vart fall att det var *hans* son.

Både tingsrätt och hovrätt har vid sin bevisvärdering beaktat att HH var påverkad vid tillfället med 2,56 promille. Även detta togs upp vid tingsrättsförhandlingen. HH uppgav då att han är alkoholberoende, att han kan dricka upp till en vecka oavbrutet, men att alkoholen då inte påverkar honom på samma sätt som en normalkonsument. Han använde ord av karaktär ”tillvand”. Försvarets ingivna bevisning om påverkansgrad ifrågasätts inte, men det avser då en normalkonsument. Det ifrågasätts heller inte att vittnet DFA inte kunnat avgöra huruvida *sonen* som HH uppgav var gärningsman, avsåg HHs son RH, eller f d flickvännens son, men jag ansluter mig till hovrättens resonemang, att det inte påverkar utgången i ansvarsfrågan.

Att HH nu inkommer med ändrade uppgifter förändrar inget. Aktuell gärning skedde i maj 2019 och han har haft åtskilliga tillfällen att berätta nu lämnade uppgifter, då han träffat poliser i anledning av de olika brott han blivit utsatt för. Att han nu i mars 2020, 10 månader efter gärningen skulle komma med den ”sanna” versionen är därmed föga sannolikt. I sådana fall skulle det bli version nr tre. Den första skulle vara att det var RH ihop med hans f d flickvän som gjort detta, versionen nummer två att det enbart var RH, för att nu komma med versionen att det var två helt okända gärningsmän. De kan också tyckas vara märkligt att dessa okända gärningsmän känt till att RH var hans son, och att HH skulle lägga skulden på honom, på uppmaning av gärningsmännen. Vidare framgår inte syftet med denna misshandel från de okända gärningsmännen. Inget i försvarets inlaga tyder på att det varit ett rån eller försök därtill.

För egen del instämmer jag i Bengt-Olof Berggrens bedömning. Mot bakgrund härav kan enligt min uppfattning den bevisning RH åberopat i Högsta domstolen inte ligga till grund för resning såvitt avser åtalpunkten 6 och då heller inte till grund för prövningstillstånd av synnerliga skäl avseende denna åtalpunkt.

Jag finner heller inte att det finns skäl att komplettera förundersökningen med nytt polisförhör med HH. Jag är naturligtvis beredd att följa ett föreläggande därom för det fall Högsta domstolen har en annan uppfattning (jfr 58 kap. 6 b § rättegångsbalken).

När det gäller försvarets ytterligare komplettering av överklagandet (aktbilaga 9) har jag även i denna del inhämtat synpunkter från kammaråklagaren Bengt-Olof Berggren, som därvid uppgett bl.a. följande.

Redan inledningsvis, innan misshandeln började, kände målsäganden igen RH på avstånd, då denne, med två okända personer lämnade en buss och gick över en större gata, mot målsäganden. Anledningen till igenkännandet var att målsäganden en tid innan hade träffat RH hos dennes styvfar, DB. Målsägandens minnesbild var vid förhandlingen att RH även ropade målsägandens namn på avstånd. Vidare gick målsäganden bredvid den omaskerade RH en inte obetydlig sträcka innan misshandeln skedde.

Av en tillfällighet stötte därefter målsäganden på RH en månad senare, under en färd på en buss. RH konfronterade då målsäganden. Detta skeende fångades av en av bussens övervakningskameror. Någon ljudinspelning skedde dock ej. Av filmen framgår att RH konfronterade målsäganden, att den sistnämnde pekade på de omfattande ansiktsskador han fick till följd av misshandeln vilket till synes RH bekräftade genom sitt kroppsspråk.

Denna busskonfrontation ledde sedermera till en väl utförd fotokonfrontation, i vilken RH pekades ut. Noterbart vid denna fotokonfrontation var att RH då bar skägg och hade ett markant annat utseende än vid gripandet. Trots det pekades han ut av målsäganden.

På ovan anförda grunder anser jag att det ur rättssäkerhetssynpunkt har skett en noggrann prövning av underinstanserna vid prövning av RHs skuld.

För egen del instämmer jag i Bengt-Olof Berggrens synpunkter och vill därutöver anföra följande.

EJ är hörd under förundersökningen (se förhör den 6 februari 2019, s. 79 f. i förundersökningsprotokoll daterat den 28 oktober 2019). EJ har enligt förhørsledarens anteckningar uppgett bl.a. följande (s. 80).

Förhørsledaren frågar EJ om hur killarna såg ut, och hon svarar att hon har tänkt och tänkt på händelsen, och hon var vid tillfället påverkad av både alkohol, tabletter och narkotika, och har mycket svårt att lämna något som helst signalement eller beskrivning.

EJ tillfrågas om hon kan minnas hur killarna var klädda, och hon svarar "det var i alla fall inga kostymnissar."

Förhørsledaren frågar EJ om någon av killarna utmärkte sig på något sätt, lång, kort, tjock smal, och hon svarar "jag tror de var ganska normala allihop."

Förhørsledaren frågar EJ om hon kunde höra någon dialekt eller liknande när hon hörde att det handlade om pengar, och hon svarar "jag vet inte jag hörde med R A-Dr."

Förhørsledaren frågar EJ om hon kände igen killarna, och hon svarar "nej."

EJ tillfrågas om hon skulle känna igen killarna, och hon svarar "det tror jag inte."

Mot bakgrund härav ifrågasätter jag såväl trovärdigheten som tillförlitligheten av EJs numera tvärsäkra uppgifter om att RH inte deltagit i misshandeln, vilka hon nu lämnar mer än ett år efter händelsen. Jag har inte för avsikt att komplettera utredningen med ett nytt polisförhör med EJ.

Jag kan därvid också tillägga att EJ var återopad av åklagaren att höras som vittne vid huvudförhandlingen i tingsrätten, att hon delgivits kallelse med trots detta inte inställde sig till förhandlingen (se tingsrättens aktbilaga 125 s. 7).

Jag är dock naturligtvis beredd att följa ett föreläggande om att komplettera förundersökningen med nytt polisförhör med EJ för det fall Högsta domstolen har en annan uppfattning (jfr 58 kap. 6 b § rättegångsbalken).

Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet.

Petra Lundh

My Hedström

Kopia till
Göteborgs åklagarkammare (AM-70842-19)
Kammaråklagaren Bengt-Olof Berggren